

Tudósítás Pakisztánból

Tudósítás Pakisztánból

Dr. Katona Magda, az Afganisztánért Alapítvány képviselője, az EU választási megfigyelői misszió tagjaként kísérte figyelemmel február elejétől a pakisztáni választásokat megelőző időszak politikai eseményeit. A térség egyik legalaposabb szakértőjeként tudósításában a pártpolitikai választások eredményeképpen kialakult helyzetet elemzi.

Katona Madga kandidátus, választási megfigyelő: Pakisztán választások után

Pakisztán, a megalakulása óta demokrácia deficittel, önmeghatározási problémákkal, politikai és gazdasági válságokkal küzdő dél-ázsiai atomhatalom a politikai válság minden jelét mutatta a 2007-es esztendőben. Az országban a katonai kormányzat meggyengítette, megosztotta és depolitizálta az ellenzéki politikai pártokat, különböző bűnvádakkal diszkvalifikálva vezetőiket. A 2002-es súlyos csalásokkal terhes választásokon az 1999-ben katonai puccsal hatalomra jutott tábornok elnök, Pervez Musarraff pártja, a PML-Q győzött egy új jelenség, a pastun és beludzs szekuláris baloldali nacionalisták ellensúlyozására létrehozott hatpárti iszlámista szövetség, a MMA támogatásával, szilárdította meg uralmát. E szövetség élén Qází Husszein Ahmed, a Dzsamí'át-i Iszlámí vezetője és Maulana Fazlur Rahmán, egy militáns deobandí pap a JUI-F vezetője, a tálibok atyja felelősek az afgán határtérség iszlámizációjáért, az Al-Káida visszatéréseért és a két vazirisztáni törzsi ügynökségen 'iszlám emirátus' kikiáltásáért. 2007-ben azonban egy új jelenség, az egyre erősödő civil társadalom, a jogászmozgalom és a szabad sajtó rendítette meg a katonai diktatúrát, amely az iszlámisták támadásaira is egyre agresszívebben reagált. A tábornok elnök 2007. március 9-én törvénytelenül felfüggesztette tiszteből a legfelsőbb bíróság elnökét, akit júliusban bírósági döntés helyezett vissza tisztségébe. Ezt követően nyakkendős, öltönyös jogászok tüntettek a nagyvárosok utcáin. Ugyanakkor a katonai kormányzatnak az iszlám radikalizmus kihívásaival kellett szembesülnie: amire igen inadekvát módon reagált. Júliusban a katonák megrohamozták a szövetségi fővárosban a Vörös Mecsetet, majd szerencsétlen hadműveletet indítottak Vazirisztánban. Minderre az erőszak sohasem látott hulláma volt a válasz, amire az októberben - a leköszönő parlamenttel kétes körülmények közepette - magát újabb öt évre újraválasztott tábornok elnök ugyancsak nem megfelelően reagált. A legfelsőbb bíróság jóváhagyásával szembehelyezkedve, szeptemberben visszatoloncoltatta a száműzetésből hazatérő Naváz Saríf ellenzéki vezetőt, a Pakisztáni Muszlim Liga (PML-N) párt elnökét. A másik hazatérő ellenzéki vezető, Benazir Bhutto ellen a hazatérését ünneplő konvoj ellen támadó öngyilkos bombamerényletek 136 életet oltottak ki. A legnagyobb ellenzéki párt, a Pakisztáni Néppárt elnöke akkor még elkerülte a gyilkos merényletet. Ravalpindi garnizonvárosban azonban - ugyanannál a parknál, ahol 1951. október 16-án Liaquat Alí miniszterelnököt is meggyilkoltatták, majd 1979 áprilisában egy másik civil miniszterelnököt, apját, Zulfiqár Alí Bhuttot felakasztották a katonák - gyilkos golyó és bomba oltotta ki életét. A választások előtt az országot sohasem látott öngyilkos merénylethullám és erőszaközön rázta meg. Ezt nem lehetett egyértelműen az iszlámisták a pakisztáni tálibok rovására írni, hiszen gyakori

célpontok voltak ellenzéki politikusok, a néppárti Aftáb Serpao vagy a pastun nacionalista Aszfanijár Valí Khán, Ghaffar Khán a Határvidék Gandhija, a Khudai Khizmatgár függetlenségi mozgalom elnökének, az indiai Kongresszus egyik vezetőjének unokája és Valí Khán a Nemzeti Avámí Párt elnökének fia, aki 1979-ben alapította meg jelenlegi pártját, az Avámí Nemzeti Pártot. Őt az előző választásokon pártjával együtt kitaktikázták tábornoki segédlettel az iszlámisták, és az ANP a 2002-2007 közötti szövetségi parlament alsóházában példátlan módon, egyetlen képviselői hellyel sem rendelkezett. Musarraff elnök az iszlámisták támadásaira, saját titkosszolgálatának akcióira, valamint a bimbózó civil társadalom kihívásaira még ellentmondásosabban reagált: november 3-án rendkívüli állapotot hirdetett ki és felfüggesztette az alkotmányt, betiltotta a kereskedelmi TV-ket és jogászok, emberjogi aktivisták, újságírók ezrei kerültek börtönbe. A rendkívüli állapotot csak december közepén oldotta fel nemzetközi nyomásra, állította helyre a saját maga és a katonák javára toldozott-foldozott alkotmányt, és csak akkor írta ki január 8-ára az általános törvényhozási választásokat, aminek ezek után mindenki kételkedett tisztaságában. Benazir Bhutto december 27-i halálát követően a választásokat január 8-ról február 18-ára halasztották. Számos merénylet, apátia és a merényletektől való félelem kísérte a csendes kampányt. Sokan attól féltek, hogy az 1997-es 38%-nál is alacsonyabb lesz a részvételi arány. Az ország történelmi hagyományainak ismeretében, sokan jó előre masszív csalásokról beszéltek. Ám megfordult a kocka. A szép arcú, művelt, ám kettős miniszterelnökként nem túl sikeres politikus asszony, akinek kormányzása alatt történt a tálibok katonai gerincének kialakítása a pakisztáni fegyveres erők által, s aki inkább volt nagybirtokos osztályának tipikus terméke, mintsem apja szocialisztikus eszméinek folytatója, halálával nem a demokratikus hagyományokat temették Pakisztánban, hanem új politikai kultúra születésének vagyunk tanúi. A társadalom felébredt csipkerózsika-álmából. A részvétel a kezdeti alacsony eredmények ellenére csaknem elérte az ötven százalékot. Benazir Bhutto szűkebb pátriájában, Szindhben pártja elsőprő győzelmet aratott, és országos szinten is első helyen végzett. Musarraff, az uniformist a tavalyi év végén vonakodva levetett elnök pártja a hadsereg otthonában Pandzsábban, a katonai körzetekben is csúfos vereséget szenvedett. Még Sudzsáát Husszein, a párt elnöke sem jutott mandátumhoz. Az Észak-nyugati Határtartományban megsemmisítő vereséget szenvedtek az iszlámisták és a tartomány a baloldali pastun nacionalisták, az iszlám szélsőségesek esküdt ellenégeinek kezébe, az Avámí Nemzeti Párt (Awami National Party) irányítása alá került. Ők Szindhben és Bludzsisztánban is szereztek helyeket a szövetségi parlamentben, így már nem lehet tartományi vagy etnikai érdekeket megfogalmazó regionális pártnak tekinteni őket. Musarraff pártja a PML-Q és a választások bojkottján meghasonlott MMA csak Bludzsisztánban tud ismételten közös tartományi kormányt alakítani, nem saját sikerei, hanem a beludzs szekuláris baloldali nacionalista pártok téves helyzetfelismerése, választási bojkottjának következtében. S ami még soha nem volt ebben az igen turbulens országban, ahol ingatag a demokrácia: nagykoalíció készül Bhutto pártja, a PPP (Pakisztáni Néppárt), Naváz Saríf Muszlim Ligája (PML-N) valamint a szekuláris pastun Avámí Nemzeti Párt (ANP) kormányzásával. A két nagy pártnak a 272 helyből 154 mandátummal ugyanis nincs meg a kétharmados többsége, hogy eltávolítsa a diktátor elnököt, bár Washington óva intett tőle, hogy az új kormány elidegenítse a hadsereget. Az ország történelme során először kerülnek kormányra a baloldali pastun nacionalisták, akiknek szerepe pedig kulcsfontosságú a nemzetközi terrorizmus elleni harcban. Segítségükkel a szindhí, pastun és beludzs nemzetiségek szélesebb körű tartományi autonómiához jutnak, s az iszlám szélsőségesek másik ádáz ellenfelei a beludzs felkelők is leteszik a fegyvert, s a pakisztáni hadseregnek nem kell kétfrontos harcot vívnia, az Al-Káida leavadászására összpontosíthatja energiáit. Az új vezérkari főnök, Pervez Asfaq Kiáni eltökélt szándéka, hogy távol tartja a katonákat a politikától s ezáltal a volt tábornok-elnök, Musarraff az új civil

kormányval együttműködésre kényszerül. Nyilvánvalóan az új nemzetgyűlés első dolga a katonai beavatkozást lehetővé tevő törvénymódosítások eltörlése, a hadsereg beavatkozásának törvényi megakadályozása, a demokratikus intézmények restaurációja, az eltávolított és bebörtönzött bírók jogállásának helyreállítása lesz. Örömmel ne feledkezzünk meg róla, hogy az ország stabilizációja, a szélsőségesek visszaszorítása, az Indiával megakadt tárgyalások folytatása, a gazdasági és politikai stabilizáció óriási feladatok, és arról sem, hogy az iszlámizmus tündöklése és bukása után felemelkedő nacionalizmus szakító erőnek is bizonyulhat. Még ha tekintetbe vesszük, hogy ebben a térségben a voks leadása többnyire nem egyéni választás, hanem családi, törzsi, kaszt, etnikai vagy egyéb csoportérdekek mentén megfogalmazott közös döntés eredménye, akkor is figyelemre méltó, hogy a szavazás a tartományokban mennyire etnikai mozgósítás mentén történt, és a megszületett eredmények első ízben, még a manipuláltan kialakított szavazókerületek ellenére is, meglehetősen pontosan lefedik az etnikai összetételt. Míg az EU nem vette észre a pastun nacionalisták előretörését és választási megfigyelői tevékenysége jelképes volt tartományukban, Washington, úgy tűnik, felismerte: az Európát és az Egyesült Államokat is fenyegető terroristák pakisztáni melegágyát nem költséges katonai segélyekkel és akciókkal lehet a leghatékonyabban felszámolni, hanem leghatékonyabb ellenségeik, a szekularizált baloldali pastun nacionalisták pozícióba jutása révén, nemcsak Pakisztánban, de a Durand-vonal mindkét oldalán. A magyar Afganisztánért Alapítvány - míg képviselője az EU választási megfigyelői missziójában is részt vett - időben felismerve a helyzetet, januárban speciálisan az Észak-nyugati Határtartományra fókuszáló, önálló választási megfigyelői missziót akkreditáltatott és küldött a helyszínre.